במה מדליקין בו'. פעמים מפרש מאי דסליק מיניה ופעמים במה שהמתמיל(ב): **אחד** מבושל בו'. הכא מזכיר שאינו פשוט תחילה וכן בכמה מקומות ומה שקשה על גירסת רש"י דסוכה (דף ז.) מפורש במקום אחר(ג): **בעמרניתא** דאית ביה. וא"ת הא מסיפא שמעינן ליה כל היומא מן העץ אין מדליקין בו אלא פשתן וכן קשה גבי אידן ויש לומר דאין למדין מן הכללות אפילו במקום שנאמר בהן חוץ(ד): **אנן** שיראה פרנדא קרינן ליה. פר"ת דלכך דמתניתין קרינן שיראה פרנדא אבל מעכשיו לאו היינו שיראה פרנדא דלא הוה אמר מורכן כדאמר בפ' בתרא דסוטה (דף מח:) משמרבה בית המקדש בטל שמיר וזכוכית לבנה ושיראה פרנדא וכ"ש מפרש דקאי נמי אמעכשיו והא דקאמר התם בטל לא לגמרי בטל אלא שלא היה נמצא כ"כ דהא זכוכי לבנה היתה אחר מורכן דאמרי' בפ' אין עומדין (ברכות דף לא.) תבר קמייהו זכוכית מיוחדת בחופת בנו(ה): **ותנא** דידן צמר מבווין בווין ושער איחרוכי מחרך. ולא אילטריך תנא דמתני' למיתני וא"ת כיון דמתני' נמי סברה דאמר ושער פסולים להדלקה א"כ מאי הוסיפו וי"ל דהוסיפו היינו טעמא מפני שאין מושכין האמן יפה ותנא דמתניתין פסיל להו משום דאמר בווין ושער מחרך ולא אילטריך למתני: **עד כאן פסול פתילות מכאן ואילך פסול שמנים.** כגי גרסינא לאוסרין גר שעוה שלנו ומפרשי הכי מהו דתימא לפתילות נמי לא אשם שם גר שעוה בגר שמן יהא אסור קמ"ל מכאן ואילך פסול שמנים כיון שיש בו שמן כשר מותר אבל גר של שעוה בלא שמן אסור להדליק ולי נראה דאם אסור להדליק בלא שמן כי האיתה בשמן נמי אסור כדאמרינן לקמן כרך דבר שמדליקין על גבי דבר שאין מדליקין דאסור אלא ולאי כי לא הנית בשמן נמי שרי: למאי

אמר רב כהנא אקנים שאגדן (א) צריכין רוב (ב) לא אגדן אין צריכין רוב גרעינין צריכין רוב נתנן בחותלות אין צריכין רוב תני רב יוסף בארבע מדורות אין צריכין רוב של זפת ושל גפרית ושל (ג) גבינה (ד) ושל רבב במתניתא תנא אף של קש ושל גבבא א"ר יוחנן עצים של בבל אין צריכין רוב מתקיף לה רב יוסף מאי היא אילימא סילתי השתא פתילה אמר עולא (ה) המדליק צריך שידליק ברוב היוצא סילתי מבעיא אלא אמר רב יוסף שוכא דארזא רמי בר אבא אמר (ו) זאזא:

הדרן עלך יציאות השבת

(ז) **במה** מדליקין ובמה אין מדליקין (ח) אין מדליקין לא (ט) בלכש ולא בחוסן ולא בכלך ולא בפתילת האידן ולא בפתילת המדבר ולא בירוקה שעל פני המים (י) ולא בזפת ולא בשעוה ולא בשמן קיק ולא בשמן שריפה ולא באליה ולא בחלב (יא) נחום המדי אומר מדליקין בחלב מבושל וחכ"א אחד מבושל ואחד שאינו מבושל אין מדליקין בו: **גמ'** לכש שוכא דארזא שוכא דארזא עץ בעלמא הוא בעמרניתא דאית ביה: ולא בחוסן: אמר רב יוסף נעורת של פשתן אמר ליה אביי והכתיב (יב) והיה א) החסון לנעורת (יג) (מכלל דחוסן לאו נעורת הוא) אלא אמר אביי כיתנא דדייק ולא נפיץ: ולא בכלך: אמר שמואל שאלתינהו לכל נחותי ימא ואמרי (יד) (לה) כולבא שמיה רב יצחק בר זעירא אמר גושקרא רבין ואביי הוו יתבי קמיה דרבנא נחמיה אחוה דריש גלותא חזייה דהוה לביש מטכסא א"ל רבין לאביי היינו כלך דתנן א"ל אנן שיראה פרנדא קרינן ליה (טו) מיתיבי (יז) השיראים והכלך והסירקין חייבין בציצית (יח) (תיובתא דרבין) (יט) תיובתא איבעית אימא שיראה לחוד ושיראה פרנדא לחוד(כ): ולא בפתילת האידן: אחוינא: רבין ואביי הוו קאזלו בפקתא דטמרוריתא חזינהו להנהו (כא) ארבתא אמר ליה רבין לאביי היינו אידן דתנן אמר ליה ההיא עץ בעלמא הוא קלף ואחוי ליה עמרניתא דביני ביני: ולא בפתילת המדבר: שברא: ולא בירוקה שעל כו': מאי היא אילימא אוכמתא דחריצי איפרוכי מפרכן אלא אמר רב פפא אוכמתא דארבא תנא (כב) הוסיפו עליהן של צמר ושל שער ותנא דידן צמר מבווין כוויין שער איחרוכי מיחרך: ולא בזפת: זפת זיפתא שעוה קירותא תנא עד כאן פסול פתילות מכאן ואילך פסול שמנים פשיטא (כג) שעוה איצטריכא ליה מהו דתימא לפתילות נמי לא חזיא קא משמע לן אמר רמי בר אבין עטרנא פסולתא דזיפתא שעוה פסולתא דדובשא למאי

מינה: **אוכמתא דארבא.** ספינה המתעכבת במקום אחד ומים גדל ירקרוקת סביב שוליה מבחוץ: **מכוון כוון.** מפני האור ואין דולק כלל ואין שלהבת אוחזת בו ולא צריך למתנייה: **עד כאן.** עד ירוקה שעל פני המים פסול פתילות: **מכאן ואילך פסול שמנים.** שלא יתן מתיכת זפת או שעוה בגר במקום שמן: **שעוה איצטריכא ליה.** כפי שרגילין לעשות כמין פתילה אלוכה כמו שאנו עושין: **מהו דתימא לפתילה נמי.** קאסר לה: **פסולתא דזיפתא.** לאחר שיולא הזפת מן הגר זב ממנו על ידי האור פסולת צולל בשמן והוא עיטרן (א): למקם

רב כהנא אמר קנים שאגדן צריכין רוב. כרב הונא דלא עיילא בהן טרא ולאבדורי לא חיישין דאלרוכין הן וכבדין: **גרעינין שנתנן בחותלות אין צריכין רוב.** כרב חסדא שנותן לידלק אבל בלא חותלות מבדרי: **מדורה.** לשון היסק גדול: **רבב.** שומן ושעוה וכל דבר הנימך: **גבבא.** שגובבין מן הסדה בל"א איסטובל"א: **קש.** זנבות שבולין אסטרי"ס: **סילתי.** לאחר שעשאום עלים דקים ובבבל נוהגין כן: **השתא פתילה.** של בגד הטבולה בשמן ונוח לידלק: **אמר עולא המדליק.** גר של שבת צריך שידליק ברוב היוצא מראש הפתילה חוץ לגר: **שוכא דארזא.** יבש הוא ודק ויש כמין גמר בין קליפה לעץ והוא מבעירו משאמזה בו אור: **זאזא.** מולש"א בלע"ז:

הדרן עלך יציאות השבת

במה מדליקין. לעשות פתילה. כל הני דמתני' מפרש בגמרא: **לא בזפת ולא בשעוה.** לאו לענין פתילה אלא לתת במקום שמן. וכל הני מזפת ואילך פסולי שמנים הן: **גמ' עץ בעלמא הוא.** ופסיטא דלא חזי לפתילה אלא למדורה: **עמרניתא.** כמין גמר יש בין קליפתו לעצו: **והיה החסון לנעורת.** אלמא חסון לאו נעורת הוא: **כיתנא דדייק ולא נפיץ.** דכיון דלא נפיץ אין שמן נמשך אחריו. נפיץ דקרפד"ש ונעורת מן הדק שבו. והכי קאמר קרא פשתן החזק יהפך לנעורת כלומר הגבור יהיה אלא: **גושקרא.** פסולת של משי העשוי כבובעים והוא בית התולעת וקורין לו פולייר"ל ועופלים אותו ועוויהו ועושה ממנו בגד ואסור לעשות ממנו פתילה דלאמר בכל פסולי פתילות דמתניתין שהאור מסכסכת בהן(ם) קופלת ונפסקת ואין השלהבת עומדת במקומה: **גושקרא.** על שם פסולת וגס פת סובין כמו כן נקראת במסכת גיטין (דף נו.): **מטכסא.** לבוש העשוי מאותו כלך: **שיראים.** מעיל העשוי מעיקר המשי: **סיריקין.** עשוי מן המשי הרך המתפצל ומצוי במשי וקורין לו במקומנו יד"ש: **חייבין בציצית.** ולא כמאן דאמר כל בגדי צמר ופשתים דוקא חייבין בציצית מדאורייתא אי נמי מדרבנן. קתני מיהא השיראים והכלך אלמא שיראים לאו הייט כלך: **אחווינא.** ערבה. ויש כמין גמר בין קליפה לעץ: **בפקתא.** נקעה: **עץ בעלמא הוא.** והיכי ליחזי לפתילה: **שברא.** מין עשב אלוה וקורין אותו אורטיל"ה: **אוכמתא דחרילי.** מקום כעוב מים גדל עליהם כמין ירקרוקת: **איפרוכי מיפרכן.** ולא מלי ליעבד פתילה

רב כהנא אמר קנים שאגדן צריכין רוב. כרב הונא דלא עיילא בהן טרא ולאבדורי לא חיישין דאלרוכין הן וכבדין: **גרעינין שנתנן בחותלות אין צריכין רוב.** כרב חסדא שנותן לידלק אבל בלא חותלות מבדרי: **מדורה.** לשון היסק גדול: **רבב.** שומן ושעוה וכל דבר הנימך: **גבבא.** שגובבין מן הסדה בל"א איסטובל"א: **קש.** זנבות שבולין אסטרי"ס: **סילתי.** לאחר שעשאום עלים דקים ובבבל נוהגין כן: **השתא פתילה.** של בגד הטבולה בשמן ונוח לידלק: **אמר עולא המדליק.** גר של שבת צריך שידליק ברוב היוצא מראש הפתילה חוץ לגר: **שוכא דארזא.** יבש הוא ודק ויש כמין גמר בין קליפה לעץ והוא מבעירו משאמזה בו אור: **זאזא.** מולש"א בלע"ז:

הדרן עלך יציאות השבת

במה מדליקין. לעשות פתילה. כל הני דמתני' מפרש בגמרא: **לא בזפת ולא בשעוה.** לאו לענין פתילה אלא לתת במקום שמן. וכל הני מזפת ואילך פסולי שמנים הן: **גמ' עץ בעלמא הוא.** ופסיטא דלא חזי לפתילה אלא למדורה: **עמרניתא.** כמין גמר יש בין קליפתו לעצו: **והיה החסון לנעורת.** אלמא חסון לאו נעורת הוא: **כיתנא דדייק ולא נפיץ.** דכיון דלא נפיץ אין שמן נמשך אחריו. נפיץ דקרפד"ש ונעורת מן הדק שבו. והכי קאמר קרא פשתן החזק יהפך לנעורת כלומר הגבור יהיה אלא: **גושקרא.** פסולת של משי העשוי כבובעים והוא בית התולעת וקורין לו פולייר"ל ועופלים אותו ועוויהו ועושה ממנו בגד ואסור לעשות ממנו פתילה דלאמר בכל פסולי פתילות דמתניתין שהאור מסכסכת בהן(ם) קופלת ונפסקת ואין השלהבת עומדת במקומה: **גושקרא.** על שם פסולת וגס פת סובין כמו כן נקראת במסכת גיטין (דף נו.): **מטכסא.** לבוש העשוי מאותו כלך: **שיראים.** מעיל העשוי מעיקר המשי: **סיריקין.** עשוי מן המשי הרך המתפצל ומצוי במשי וקורין לו במקומנו יד"ש: **חייבין בציצית.** ולא כמאן דאמר כל בגדי צמר ופשתים דוקא חייבין בציצית מדאורייתא אי נמי מדרבנן. קתני מיהא השיראים והכלך אלמא שיראים לאו הייט כלך: **אחווינא.** ערבה. ויש כמין גמר בין קליפה לעץ: **בפקתא.** נקעה: **עץ בעלמא הוא.** והיכי ליחזי לפתילה: **שברא.** מין עשב אלוה וקורין אותו אורטיל"ה: **אוכמתא דחרילי.** מקום כעוב מים גדל עליהם כמין ירקרוקת: **איפרוכי מיפרכן.** ולא מלי ליעבד פתילה

עין משפט נר מצוה

קסג א ב ג מיי' פ"ג מהל' שבת הלכה כח סמג לאוין סה טוש"ע אח"ח סי' רנה ס"ג:
א ד מיי' פ"ה מהלכות שבת הלכה ה סמג שם טור ש"ע שמן רמב:
ב ה מיי' שם הלכה ח סמג שם טור ש"ע שם סעיף ג:
ג ו מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף ח:
ד ז מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעיף ז:

מוסף רש"י

המדליק צריך שידליק. כיצים קודם כילוים ידיו (לקמן כח:).
הדרן עלך יציאות השבת והכלך. מעיל שעשאן מאותן חיטים, הוא בית הקופלת שמתני כמשי שקורין פלוש"ל (מתנות קפ:). והסיריקין. מעיל עפר מנעורות של משי (שם).

תוס' ישנים

א) יש מפרשים דקרא משמע שהנעורת דולק ואין נראה דקא נמי דולק יפה ואין דומה לפתילה:

רבינו חננאל

תני רב יוסף ארבע מדורות אין צריכות רוב של זפת, פ"א של נפת, ושל גפרית, ושל רבב, ושל גבינה. פתילה אמר עולא צריך להדליק כרוב היוצא. עצים של בבל, שוכא דארזא. פי' זאזא, גזותא יבש דרומני.
הדרן עלך יציאות השבת

פרק שני

במה מדליקין וכו'. לבש, עמרניתא דביני ביני דארזא. חוסן, כיתנא דדייק ולא נפיץ. כלך, רבין אמר מיטכסא. השיראים והכלך והסיריקין חייבין בציצית. פתילת האידן, עמרניתא דביני ביני ערבה. פתילת המדבר. שברא. ירושלמי אמר שמואל בר רב יצחק כתיב להעלות נר תמיד שענו לומר אין לך עושה שלהבת אלא פשתן. לא בזפת ולא בשעוה. תנא עד כאן פסול פתילות מכן ואילך פסול שמנים.

תורה אור השלם

1 וְהָיָה הַחָסֹן לִנְעֹרֶת וּמַעֲשֵׂהוּ לְנִיצוֹץ וּבָעֲרוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו וְאֵין מְכַבֶּה: ישעיהו א לא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה פסולתא דזיפתא יפי' הוא שיטן שקורין דוהר"ט בלשון כנען הפ"ד:

גליון הש"ס

גמ' מיתיבי השיראים והכלך. ק"ל למאי פרך מתנמיתא ולא פרך מתמנמיתא פ"ע מ"ב דטלאים: תוס' ד"ה אנן שיראה בו' שלא היה נמצא בל כך. עיין גר"ש פ"ע מ"ב דטלאים:

הגהות הגר"א

[א] גמ' קנים שאגדן. נ"ב אין. גירסת הרא"ש אבל הרי"ף ומגה"מ גרסי כל הלי שמעתא בסיפך מגירסת הרא"ש: [ב] שם ולא אגדן אי"ל רוב גרעינין צריכין ריב נתנן בחותלות אי"ל רוב) תא"מ וכ"כ הרי"ף ותא"ש לא גרסי כל זה: [ג] שם גבינה. נ"ב גירסת הרי"ף קדמה:

לעזי רש"י

אישטובל"א. שלף. אשטרי"ם [אישטרי"ם]. קש.
מולש"א. טחב (צמח).
קרפדי"ש [קרפד"ר]. הוצא מסבך. הפיר.
פולוי"ל [פולצי"ל]. משי זול. פסולת משי.
יד"ש. שאריות [של משי] (מה שזורקים).
אורטיא"ה. סרפד.
דוהר"ט [דיהר"ט] (בהגי הב"ח). עטרן.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com